

Librová, Hana

Editorial

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. G, Řada sociálněvědná. 1997, vol. 46, iss. G39, pp. [5]-7

ISBN 80-210-1705-8

ISSN 1211-6815

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/111187>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

EDITORIAL

Číslo Sociálních studií, které berete do ruky, je netypické objemem i obsahem. Většina jeho textů je součástí projektu „Sociologické a historické souvislosti ekologicky příznivých variant životního způsobu“, který byl podpořen Grantovou agenturou České republiky.*

Dali jsme přednost sborníkové prezentaci před vydáním knihy. Hlavním důvodem je fakt, že naše tříleté zkoumání přineslo zatím těžko spojitelné mozaikové kaménky rozsáhlého tématu. Jeho rozlehlost a hloubku jsme si při práci uvědomovali čím dál tím více. Syntéza sociologických a historiografických poznatků není snadná; historikové se brání, často patrně právem, zobečněním, jež tvoří podstatu práce sociologovy.

Dalším důvodem pro sborníkovou formu je důraz, který klademe na výzkumnou práci mladých kolegů – studentů. Ve svých pracech zachytili některé sociologií opomíjené rysy minoritního životního stylu v české společnosti. Bylo by škoda, kdyby se jejich originální badatelské příspěvky rozplynuly ve sjednocujícím knižním textu.

Ekologicky příznivý životní způsob, či, chceme-li, „trvale udržitelný způsob života“, má mnoho dimenzí. Náš přístup se orientoval zejména na oblast spotřeby hmotných statků. Hana Librová srovnává tři empirické studie dobrovolného omezení spotřeby: výzkum provedený v USA, v Holandsku a vlastní výzkum, prezentovaný v knize „Pestří a zelení“. Stať Libora Musila (realizovaná mimo citovaný projekt GA) však poukazuje také na další stránky „trvale udržitelného způsobu života“, zejména ve spojitosti s percepcí krajiny venkovským obyvatelstvem. V Musilově textu čtenář najde autory dosud neobjevené spojení našeho tématu s teorií sociální politiky: Záměna „nezadatelných práv občana“ za „neomezitelné právo spotřebovávat“ má dnes nečekaně riskantní efekt v podobě ekologické krize.

Na základě historiografického studia můžeme nyní polemizovat s biologizující představou, že idea i životní praxe dobrovolné skromnosti se dnes objevují jako pokus druhu Homo sapiens o sebelimitaci v okamžiku, kdy jeho

* Na vědecké a populární texty, které již byly publikovány jinde, odkazujeme v bibliografickém oddíle tohoto sborníku. Další výstupy z projektu se připravují.

růstové křivky přestřelují přírodou určené meze. Úsilí o sebeomezení tvoří v historii lidstva starou kontrakulturu, která jako slabá, a jen dočasně zesilující linie doprovázela všeobecnou tendenci k růstu, založenou na maximalizaci hmotného prospěchu.

Historiografické práce Jarmily Bednařkové a Lubora Kysučana nepřímou reaguji na obecně sdílený názor o analogiích mezi dnešním životem v bohatých zemích a životem pozdní říše západořímské, a to jak v projevech tzv. konzumního způsobu života, tak v pokusech o hledání alternativ. Přitom se oba autoři snaží, opírajíce se o studium pramenů, oddělit historické skutečnosti od zavádějícího nánosu povrchních interpretací. V rubrice „Polemiky a zprávy“ potom Lubor Kysučan diskutuje přímo s některými tvrzeními intelektuálního vůdce ekologických hnutí Edwarda Goldsmitha o pádu římského impéria.

Stati Bednařkové a Kysučana originálním způsobem upozorňují ještě na jinou analogii: obdiv k „primitivnímu životu“ méně civilizovaných etnik a myšlenku zaslého „zlatého věku“ nacházíme jak v dnešní ideologii ekologických iniciativ, tak u kritických myslitelů antiky.

Text Kristy Feigl-Procházkové nám připomíná, jak významnou hodnotu představovala dobrovolná chudoba ve středověku a jak pevně byla svázána s jeho duchovními proudy. Sociologický čtenář jej může číst i jako metodologické připomenutí heterogenity sociálních jevů v konkrétním historickém čase, která se vzpírá zobecňování.

Při sestavování sborníku jsme požádali Vandu Elšíkovou, studentku sociologie a historie, aby přepracovala svou bakalářskou diplomovou práci do podoby stati. Vedla nás k tomu mimo jiné vzácná schopnost mladé autorky na základě studia a empirického poznání střízlivě sociologicky komentovat entuziastické projekty svých vrstevníků.

Významnou součástí tohoto čísla Sociálních studií je řada recenzí vztahujících se k tématu ekologicky příznivého života. Z velkého množství literatury, které jsme při práci na projektu prostudovali, jsme k recenzi vybrali zejména knihy zakoupené z prostředků zmíněného grantu pro brněnskou fakultní knihovnu. Tyto a další tituly z tohoto tématického okruhu jsou zájemcům k dispozici.

V připojené bibliografii prezentujeme anotace vědeckých textů a přehled popularizujících výstupů, které byly realizovány v rámci projektu a které byly dříve publikovány jinde.

V oddílu polemik a zpráv seznamuje Zbyněk Ulčák čtenáře s proměnami vztahu mezi zemědělcem a spotřebitelem v západní Evropě. Sborník uzavírá informace o Humanitní environmentalistice, novém studijním oboru, který má být na Masarykově univerzitě otevřen ve školním roce 1998/99.

Je pro mne milou povinností koordinátora projektu poděkovat i těm spolupracovníkům, kteří k realizaci těchto Sociálních studií přispěli jinak, než jako autoři. Na prvním místě děkuji studentce sociologie Lence Sedlákové, na jejíž spolehlivé a systematické práci spočívala příprava a organizace sborníku. Dále chci poděkovat Vandě Elšíkové, která se ujala citlivého redigování

„studentského oddílu“, a Ivě Křížové za překlad do angličtiny. Díky patří i Danovi Šlosarovi za pomoc při řešení technických nesnází spojených s vydáním tohoto netypického čísla.

V našem sborníku jsme si dopřáli radost reprodukovat dvě miniatury Bohdana Laciny. Dřevoryt z roku 1961 je umístěn jako viněty. Jako koncovku sborníku jsme otiskli autorem nedokončený špalíček*, který nyní doplnil jeden z mistrových přátel iniciálami připravovaného oboru „Humanitní environmentalistiky“. Jsme přesvědčeni, že nám k tomu dal Bohdan Lacina předem souhlas. Vzpomeňme nad drobnými dřevoryty pětáosmdesátého výročí jeho narození a připomeňme mladším kolegům osobnost profesora naší fakulty, velkého umělce, znalce a milovníka přírody.

Hana Librová

* Původně, v roce 1951, byl rozpracován jako logo nakladatelství Československý spisovatel. Je publikován poprvé.